

18.5.1995

SOPIMUS YKSITYISALOJEN (TEL, LEL) TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄN RAHOITUKSEN JA ETUJEN TASAPAINOTTAMISESTA

Allekirjoittaneet järjestöt ovat sopineet seuraavasta yksityisalojen työeläkejärjestelmää koskevasta toimenpidekokonaisuudesta, jolla pyritään saamaan aikaan maksujen ja etujen välinen tasapaino 1990-luvun loppuvuodeksi ja samalla huolehtimaan järjestelmän pidemmän aikavälin tasapainosta. Toimenpidekokonaisuus saatetaan voimaan 1.1.1996 alkaen.

Osapuolet pyrkivät myös jatkossa edistämään ja turvaamaan perusteiltaan ja peruseduiltaan nykyisenkaltaisen työeläkejärjestelmän säilymistä ja kehittämistä. Osapuolet neuvottelevat keskenään myös tulevaisuudessa työeläkejärjestelmän kehittämisestä ja pyrkivät sopimaan muutoksista, jotka ovat tarpeen työeläkejärjestelmän kehittämiseksi vastaamaan muuttuvia tarpeita ja olosuhteita.

Tämän sopimuksen seurausvaikutukset muihin eläke- ja etuusjärjestelmiin selvitetään erikseen.

1. Yhteenveto kustannusvaikutuksista

Tässä sopimuksessa esitetty toimenpidekokonaisuus johtaa siihen, että vuonna 1996 työeläkemaksua on korotettava noin 0,6 %-yksikköä. Ilman toimenpiteitä maksun korotustarve olisi tuoreimpien käytettävissä olevien tietojen mukaan 2,4 %-yksikköä.

Vuosina 1997 - 2000 maksu voidaan pitää suurin piirtein vuonna 1996 saavutetulla tasolla. Vuonna 2030 maksu olisi ilman nyt esitettäviä toimenpiteitä noin 29 % ja niiden jälkeen noin 25 %.

Kaikki edellä esitetyt maksutasoarviot riippuvat olennaisesti myös laskuperustekorkotasosta. Tällä ei kuitenkaan ole vaikutusta toimenpidekokonaisuudesta seuraavan kustannussäästön suuruusluokkaan.

2. Maksun korotuspaineen jaksottaminen

Vuoden 1994 vastuuvajauksen kuoletus ja ETK:n luottovakuutuksen maksu (luottovakuutuksen maksun kustantaa yksin työnantaja) jaksotetaan siten, että saavutetaan mahdollisimman tasainen maksukehitys 1990-luvulla. Jaksotuksesta päätetään lopullisesti syksyllä 1995. Tähän sopimukseen liittyvissä laskelmissa on oletettu, että vastuuvajauk-

sen kuoletus tehdään vuosina 1996 - 2000 erissä, jotka ovat suuruudeltaan 0,3; 0,7; 0,6; 0,2 ja 0,2 % palkoista.

3. Eläkepalkan laskusäännön muuttaminen

Eläkepalkan laskusääntöä muutetaan siten, että eläkepalkka lasketaan nykyisen neljään viimeiseen vuoteen perustuvan säännön sijasta työsuhteittain kymmenen viimeisen vuoden ansioiden perusteella. Siirtymävaihe toteutetaan siten, että 1.1.1996 voimassa olevien työsuhteiden osalta otetaan huomioon vuosista 1992 - 1995 vanhan säännön mukaan määritellyt ansioiltaan kaksi keskimmäistä vuotta ja näihin lisätään uusia laskentavuosia vuosi kerrallaan alkaen vuodesta 1996.

Siirtymäkauden aikana selvitetään saatujen kokemusten perusteella kaikkien työsuhteiden perusteella laskettavan eläkepalkan laskentasäännön edut ja haitat ja päätetään laskentasäännöstä.

Eläkepalkkaa laskettaessa jätetään pois ne vuodet, joina vuosiansio on pienempi kuin 50 % valintavuosien keskiarvosta; vuosista jätetään pois kuitenkin enintään yksi kolmasosa. Samaa kerrointa 1/3 sovelletaan sekä yli että alle 10 vuoden työsuhteissa.

Lastenhoidon aiheuttamien poissaolojen mahdolliset muutostarpeet selvitetään erikseen.

Nykyinen eläkepalkan harkinnanvarainen tarkistus säilytetään, mutta sitä sovelletaan, jos poikkeuksellisen syyn vaikutus eläketurvaan ylittää 20 %.

4. Tulevan ajan oikeus

Tulevalta ajalta kertyvää eläkeoikeutta muutetaan porrastamalla tulevan ajan karttumaa siten, että se alenee 1,2 %:iin iästä 50 lukien ja edelleen 0,8 %:iin palkasta iästä 60 lukien.

Muutoksen vaikutus eläkemenoon ja TEL-maksuun on tällöin seuraava:

Vuosi	Meno	Maksu
1996	-0,1	-0,4
2000	-0,3	-0,5
2030	-1,7	-1,6

Lisäksi tulevan ajan laskeminen eläkkeeseen oikeuttavaksi edellyttää vähintään yhden vuoden työskentelyä yksityisen ja/tai julkisen sektorin ansioeläkelakien piirissä viimeisen 10 vuoden aikana ennen eläketapahtumaa.

Oikeus tulevaan aikaan säilyy kuitenkin vanhan lain mukaisena henkilöillä, jotka ennen muutosta ovat jääneet työttömiksi ja joilla nykyisten säännösten mukaan olisi ollut oikeus työttömyyseläkkeeseen.

5. Indeksiturva

Indeksiturva määrätään erikseen aktiiviajalle ja erikseen eläkkeille 65 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Aktiiviajalle laskettua TEL-indeksiä käytetään, kun tarkistetaan eläkepalkan perusteena olevia palkkoja ja vapaakirjoja sekä eläkkeitä ennen 65 vuoden ikää.

Palkansaajan maksuosuus otetaan TEL-indeksiä laskettaessa pysyvästi huomioon siten, että laskettaessa TEL-indeksin muutosta ansiotasoindeksin muutoksesta ensin vähennetään palkansaajan maksuosuuden nousu.

Vuonna 1994 toteutettua ylimääräistä 1,3 %:n leikkausta ei palauteta indeksiin. Siten vahvistettaessa TEL-indeksin pistelukua vuodelle 1996 käytetään perustana vuodelle 1995 poikkeuslailla vahvistettua pistelukua 1712.

TEL-indeksi lasketaan kerroinindeksinä. TEL-indeksin muutos on tällöin painotettu keskiarvo ansiotasoindeksin ja kuluttajahintaindeksin muutoksesta. Tällöin myös palkansaajan maksuosuuden nousu vaikuttaa TEL-indeksiin sen kertoimen mukaisella painolla, jota käytetään ansiotasoindeksille.

Indeksimuutos toteutetaan soveltamalla aktiiviaikana kerroinindeksiä, jossa ansiotasoindeksin paino on 0,5 ja kuluttajahintaindeksin paino on 0,5 ja iästä 65 alkaen kerroinindeksiä, jossa ansiotasoindeksin paino on 0,2 ja kuluttajahintaindeksin paino on 0,8. Muutoksen vaikutus eläkemenuon ja TEL-maksuun on tällöin vuoden 1996 alusta lukien seuraava:

Vuosi

1996	-0,7
2000	-1,0
2030	-1,9

6. Vakuuttamisvelvollisuuden kiertäminen

Yksityisalojen lyhyiden työsuhteiden työeläkevakuutuksen järjestämistä ja rajoituksia selvittämään asetetun työryhmän työn perusteella ratkaistaan, miten tällaisten työsuhteiden vakuuttaminen järjestetään.

Tarvittaessa ehkäistään lisäksi vakuuttamisvelvollisuuden kiertäminen keinotekoisien lyhyiden työsuhteiden avulla myös säännöksellä, joka tekee mahdolliseksi tällaisten järjestelyjen purkamisen eläkeoikeutta ja -maksua määrättäessä.

7. Kuntoutus

Työkyvyttömyyden arviointia kehitetään kuntoutusmyönteiseen suuntaan. Tässä tarkoituksessa työmarkkinajärjestöt ja työeläkelaitokset suunnittelevat ja toteuttavat yhteistyössä laajan koulutushankkeen, jonka tuloksia seurataan.

Työkyvyttömyysmaksuun liitetään työkyvyttömyysriskin hallintaosa, jolla rahoitetaan työkyvyn ylläpitämiseen tähtäävää koulutusta ja vastaavia varhaiskuntoutukseen liittyviä menoja. Lähtökohtana on, että tämän maksuosan suuruus on enintään 1 % työkyvyttömyystariffin mukaisesta maksusta eli 0,05 % palkoista.

Määräaikainen työkyvyttömyyseläke muutetaan kuntoutustueksi, johon liittyy valitusoikeus. Ratkaisun yhteydessä on varmistettava, että kuntoutustuen saajalle on laadittu asianmukainen hoito- ja kuntoutussuunnitelma kuntoutustuen aikaista kuntoutusta varten.

Työkyvyn ollessa alentunut 2/5 - 3/5 voidaan osatyökyvyttömyyseläke myöntää myös ilman osa-aikaista työsuhdetta. Muutoksen tarkoituksena ei ole muilta osin muuttaa täyden työkyvyttömyyseläkkeen eikä yksilöllisen varhaiseläkkeen soveltamiskäytäntöä.

Osatyökyvyttömyyseläkkeeseen liittyy ennakkopäätösmenettely, kuten yksilöllisessä varhaiseläkkeessä. Ennakkopäätöksestä ja lopullisesta päätöksestä on valitusoikeus.

Työkyvyttömyysomavastuun ulottamista koskemaan nykyistä pienempiä työnantajia selvitetään. Omavastuun laajentamisen teknistä mallia arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota yksittäisiin työnantajiin kohdistuviin vaikutuksiin.

Työeläkejärjestelmän kuntoutustoimintaa kehitetään työkykyä ylläpitävään suuntaan. Tätä silmälläpitäen työkyvyttömyys- ja kuntoutuskustannusten kohdentumista muutetaan siten, että kuntoutus ja osaeläke ovat työnantajalle edullisempia vaihtoehtoja kuin täysi eläke.

Työeläkejärjestelmän kuntoutuksen piiriin kuulumiseksi edellytetään voimassa olevaa työsuhdetta tai tulevan ajan oikeutta.

8. Työttömyysajalta karttuva eläketurva

Työttömyyslisän ja sen rahoituksen muutoksiin liittyvää selvittelyä jatketaan. Koska ratkaisulla on olennaisia liittymäkohtia työttömyysturvaan, se voidaan tehdä vasta, kun työttömyysturvauudistuksen sisältö on selvillä.

9. Tarvittavan lainsäädännön valmistelu

Osapuolet esittävät sosiaali- ja terveysministeriölle, että ministeriö ryhtyisi yhteistyössä Eläketurvakeskuksen, työeläkelaitosten ja allekirjoittaneiden työmarkkinoiden keskusjärjestöjen kanssa valmistelemaan tämän sopimuksen edellyttämää lainsäädäntöä.

Helsingissä toukokuun 18. päivänä vuonna 1995

Suomen Ammattiliittojen
Keskusjärjestö SAK ry

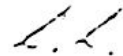
Toimihenkilökeskus-
järjestö STTK ry

AKAVA ry

Teollisuuden ja Työn-
antajain Keskusliitto ry

Liiketyönantajain
Keskusliitto LTK ry

